

Treball final de grau

LA INFLUÈNCIA DE LES PRÀCTIQUES ARTÍSTIQUES EN ACCIONS MEDIAMBIENTALS PER
AFAVORIR UNA CONSCIÈNCIA SOCIAL

THE INFLUENCE OF ARTISTIC PRACTICES ON ENVIRONMENTAL ACTIONS TO PROMOTE
SOCIAL AWARENESS

Menció d'arts visuals i plàstiques

UNIVERSITAT DE GIRONA. FACULTAT D'EDUCACIÓ I PSICOLOGIA

Doble Grau Mestre en Educació Infantil i Primària
Any 2019-2020

Autora: Patricia Rodríguez Martín
Tutora: Mariona Niell Colom

Índex

1. Introducció	7
2. Marc teòric	10
2.1. L'escola com a motor de canvi.....	10
2.2. Els mestres com a promotors del canvi.....	11
2.3. L'educació en valors ambientals	12
2.4. Les arts plàstiques en el currículum actual	13
2.5. La didàctica de l'expressió plàstica	14
2.6. Els objectius de l'Educació Artística	15
2.7. El treball per projectes a les aules	17
3. Mètode.....	19
3.1. Objectius	19
3.2. Preguntes d'investigació	20
3.3. Participants	20
3.4. Materials.....	21
3.5. Procediment	21
3.5.1. Fases de la intervenció	21
3.5.2. Instruments de recollida de dades	22
3.5.3. Formes d'anàlisi de les dades.....	23
3.6. Metodologia de recerca aplicada	24
4. Resultats.....	26
5. Discussió i Conclusions	29
6. Referències documentals	32
7. Annexos.....	35
7.1. Annex 1	35

7.2.	Annex 2	35
7.3.	Annex 3:	40
7.4.	Annex 4	44
7.5.	Annex 5	44
7.6.	Annex 6	46
7.7.	Annex 7	47
7.8.	Annex 8	49

“Sigues el canvi que vols veure en el món”

Mahatma Gandhi

Agraïments

M'agradaria agrair a totes les persones que han fet possible el meu treball de fi de grau. En primer lloc, vull agrair-li als meus pares, per haver-me ensenyat a gestionar els problemes de la millor manera possible i a lluitar sempre per tirar endavant per molt complicades que puguin arribar a ser certes situacions. En segon lloc, donar les gràcies a la meva tutora la Mariona Niell per tot el suport i l'ajuda donada durant tot el curs per aconseguir portar a terme aquest treball. Seguidament, vull agrair-li a Jordi Serra, mestre d'arts visuals i plàstica a l'escola Pericot de Girona del meu treball durant la meva estada de pràctiques, per l'ajuda rebuda i tots els ensenyaments en aquest camp de l'art. També, als alumnes de l'escola, en concret, els de cinquè de primària per fer possible gràcies a les seves ganes, vitalitat i participació les activitats per a desenvolupar el projecte. Finalment, vull agrair a tots els companys i amics de Girona pel suport que ens hem donat entre nosaltres no només en el treball sinó durant els cinc anys que hem passat junts.

Resum del contingut

La finalitat d'aquest estudi és dur a terme una documentació i la posterior interpretació d'accions mediambientals a partir de l'Educació Artística i de les TIC com recurs didàctic. Aquesta pràctica es realitza amb alumnes de cinquè de primària de l'escola el Pericot de Girona.

Els resultats obtinguts manifesten la baixa conscienciació inicial dels alumnes vers la temàtica. Les activitats proposades per canviar aquesta perspectiva, permeten potenciar l'Educació Ambiental a l'escola transmetent un seguit de valors i hàbits, que encaminen a les generacions cap a una forma de vida més respectuosa amb el Medi Ambient. D'aquesta manera, aconseguim una formació de consciència social basada en la cuida de l'entorn que ens envolta. Tot i que la mostra social observable és reduïda, es deriva d'aquests resultats el canvi de perspectiva i d'accions per part dels alumnes per a la millora d'aquesta problemàtica.

Paraules clau: Educació mediambiental, Educació Artística, treball per projectes, consciència social, problemàtica mediambiental.

Abstract

The purpose of this survey is to carry out a documentation and the posterior interpretation of actions involving the environment from the Artistic Education and the TIC like didactic resource. This practice is done with students of fifth of primary, of the Pericot's school of Girona.

The results obtained show the low initial awareness of the students. The activities proposed to capsize this perspective are intended to improve the environment education at the school with transmitted values and habits that teach the next generations to a more respectful form of living with the environment. This way, we will achieve a more complex social conscience based in the care of our surroundings. Although the observable social sample is reduced, these results show

the change of perspective and actions from part of the students for the improvement of this problematic.

Keywords: Environment Education, Artistic Education, work for projects, social conscience, environment problematic

1. INTRODUCCIÓ

Al llarg dels últims anys, els mitjans de comunicació i altres organismes ens estan advertint dels problemes que pateix el medi ambient a causa de la pressió que hi realitza sobre aquest l'ésser humà. Entre aquests, en podem destacar l'efecte hivernacle, els forats a la capa d'ozó, la desforestació massiva, l'accés de plàstics i altres productes en hàbitats naturals com el mar, l'esgotament de certs recursos, la contaminació dels diferents ecosistemes, la modificació de l'entorn, etc.

L'ésser humà durant anys s'ha beneficiat de tots els recursos que ens aporta la Terra, sense donar cap mena d'importància al mal que realitza sobre el medi ambient. A conseqüència d'això, les espècies que viuen en el planeta, sovint, estan exposades a perills que poden arribar a ser irreversibles, i que a la llarga, ens poden acabar perjudicant a nosaltres encara que sigui de manera indirecta.

Aquesta complicada situació requereix un canvi per part de les persones. És necessari reorganitzar la relació entre l'home i la biosfera, per tal que els danys poc perceptibles en el present, no es converteixin en catàstrofes en un futur pròxim.

Per conscienciar i afrontar aquesta problemàtica, a l'escola pericot estan treballant a partir de diferents projectes. Dins de l'àrea d'arts visuals i plàstica s'ha realitzat la programació d'un projecte anomenat *Desmuntant la por*.

L'educació emocional és una de les tasques pendents més importants a la nostra societat, havent quedat relegada dins el sistema educatiu, on s'ha prioritzat el desenvolupament cognitiu. Goleman (1995) es refereix als elevats costos de l'analfabetisme emocional, entre els quals inclou la depressió, ansietat, estrès, trastorns d'alimentació, abús de drogues, suïcidis, etc.

Durant el curs treballaren les emocions i en especial la por. Però, què és la por? És un sentiment negatiu? Tothom té alguna por? És un instint de supervivència? Possiblement en acabar el projecte n'hauran descobert alguns aspectes interessants sobre la por. Dins la programació, hi vam crear l'apartat de catàstrofes naturals o fins i tot, la fi del món. Així doncs, vam relacionar aquests successos amb la problemàtica mediambiental existent.

L'art està present en les nostres vides i entorn des que naixem. Les creacions i manifestacions artístiques formen part de la naturalesa humana. En la societat actual, les tecnologies juguen un paper important, i l'àrea de les arts plàstiques s'ha vist enriquida per les TIC.

L'activitat plàstica i creativa és el producte que s'obté de la capacitat que té i desenvolupa cada persona per poder imaginar, percebre, buscar i inventar. Per aquesta raó, des d'edats primerenques les activitats de caire artístic han d'estar presents a les escoles, per tal que es dugui a terme una educació integral de la persona.

Aquesta realitat s'ha vist reforçada al llarg d'aquesta última dècada gràcies a la feina de diferents organismes dins de la Unió Europea, que s'han encarregat de donar importància a l'àrea d'Educació Artística apostant per l'educació integral dels infants. És el mètode d'ensenyament que beneficia al subjecte ja que ensenya a canalitzar les seves emocions a través de l'art. Per tant, aquest tipus d'educació contribueix en l'individu des d'edats primerenques a desenvolupar destreses, habilitats motrius i sensorials així com el desenvolupament cultural de l'home. També permet que els individus siguin persones capaces de crear i fer coses noves, i no només reproduir allò que ja han fet generacions passades. Un altre dels grans reptes, és promoure la formació per desenvolupar ments capaces de criticar, verificar i refutar tot allò que se'ls ofereix. És a dir, que els alumnes esdevinguin ciutadans crítics capaços de prendre les seves pròpies decisions.

Així doncs, l'any 1999, el director de la UNESCO va demanar que totes les parts interessades que fessin el necessari per garantir que l'Educació Artística ocupa un lloc especial en l'educació. L'any 2007, la Comissió Europea va proposar una Agenda Europea per la cultura, aprovada pel Consell de la Unió Europea que reconeixia el valor de l'Educació Artística en el desenvolupament de la creativitat. El març de 2009, el Parlament Europeu va aprovar una resolució que incloïa entre les seves recomanacions principals les següents: L'Educació Artística hauria de ser obligatòria en tots els nivells educatius.

En aquest treball, s'esposa una proposta d'intervenció a l'aula per treballar la sostenibilitat ambiental. Es dur a terme amb alumnes de cinquè de primària a partir de l'art visual i plàstic, i amb el suport de les TIC com a recurs didàctic.

L'estudi que es realitza en aquest Treball de Final de Grau, es desenvolupa en tres parts. La primera, recull l'estat en qüestió, la problemàtica així com els objectius que es pretenen aconseguir i la metodologia de treball. La segona, fonamenta el marc teòric, i finalment, l'última part, s'organitza la informació recollida per extreure'n uns resultats i conclusions finals.

2. MARC TEÒRIC

L'educació és el procés pel qual s'arriba als aprenentatges amb la finalitat que els individus es desenvolupin i entrenin les seves capacitats cognitives, socials, afectives i morals. És un element essencial per adquirir les habilitats necessàries per adaptar-nos al medi i l'entorn on vivim i alhora exercir diferents funcions.

2.1. L'escola com a motor de canvi

Tot i que l'educació formal no ha estat sempre obligatòria ni accessible per a tothom fins fa poc temps, s'han dut a terme diferents models per valorar quin és el principal objectiu dels aprenentatges formals. Un d'aquests models és la *Taxonomia de Bloom*, que s'entén com una classificació de diferents objectius a aconseguir a partir de l'educació formal realitzada per Benjamin Bloom (1956) a partir de tres aspectes: *cognició*, *afectivitat* i *psicomotricitat*. Es tracta d'una classificació jeràrquica i organitzada en funció de si l'activitat requereix un processament més o menys complex.

L'aspecte que ha tingut major èmfasi al llarg de la història de l'educació és la funció cognitiva. En ella, es pretén potenciar la competència de l'estudiant en determinades situacions a partir de les diferents capacitats intel·lectuals, afectives, psicomotrius, etc.

Els principals objectius de l'educació segons la taxonomia de Bloom són els següents: en primer lloc el coneixement, que es considera la més bàsica de les capacitats que l'alumne ha d'adquirir i que menor processament requereix. En segon lloc la comprensió, que implica transformar la informació tal com ens arriba en allò que podem comprendre e interpretar. En tercer lloc l'aplicació, que implica portar a la pràctica els coneixements interpretats. En quart lloc l'anàlisi, que permet elaborar hipòtesis i contrastar-les d'acord amb la informació proporcionada, en cinquè lloc la síntesi, que suposa no només treballar amb la informació apresada sinó també incorporar altres elements que serveixin per crear, i finalment l'avaluació, que permet emetre judicis a partir d'un criteri o opinió fonamentats fent a l'alumne protagonista del seu procés d'aprenentatge.

Eduard Vallori (1971) és el president del centre UNESCO de Catalunya i impulsa per càrrec de la Generalitat un programa universitari per al desenvolupament professional dels mestres. Com a analista social i gestor del canvi, explica que la innovació es fa a partir de processos cooperatius d'aprenentatge i no de manera vertical, per aquest motiu, és necessari activar i orientar la voluntat de canvi en el món educatiu.

Un dels innovadors projectes és *L'escola Nova 21*, que es tracta d'un programa que pretén acompanyar a aquells centres educatius que tenen voluntat de repensar i transformar el seu model educatiu cap a un model que respongui millor a les necessitats educatives actuals. Pretén aconseguir un marc d'escola avançada, i fer-lo possible a través de dues accions. La primera, crear un ecosistema d'escoles i instituts amb pràctiques educatives avançades que faci de referència del procés de canvi. I la segona, seleccionar centres educatius per tal que es sumin a generar un ecosistema educatiu avançat.

Els termes "canvi", "innovació", "reforma" i "millora" són utilitzats per referir-nos a processos de transformació a l'aula, a l'escola o en el centre educatiu. Està clar que cada un d'ells és diferent dels altres, tot i això, és freqüent trobar-los com a sinònims.

Chomsky (1928) defensa que l'ensenyament ha d'inspirar als estudiants a descobrir per si mateixos, a qüestionar tot allò en què no estiguin d'acord, a buscar alternatives si consideren que n'existeixen d'altres millor, a revisar els èxits del passat i aprendre perquè realment els interessa fer-ho. Defensa que l'escola és el centre i protagonista del canvi, ja que té una gran influència sobre el rendiment dels alumnes.

2.2. Els mestres com a promotors del canvi

Hopkins y West (1994) expliquen que les escoles no poden millorar si el seu professorat no evoluciona tan individualment com en grup. Tot i que els mestres realitzen part de la seva feina de manera individual, el centre educatiu en conjunt ha d'oferir les oportunitats per tal que el desenvolupament del professorat es realitzi també de manera conjunta.

S'ha de tenir en compte que no totes les escoles compten amb la capacitat interna per organitzar-se i concretar un pla de millora. Murillo (2009) explica que "l'escola del canvi" i la relació que té amb els estímuls externs és determinant. El canvi a gran escala, segons Hopkins (2007), ha de tenir en compte dinàmiques de "dalt a baix" i de "baix a dalt", és a dir, que es necessita un compromís comú per ambdues parts.

Les millores a l'educació han de construir-se com a mitjà per aconseguir un canvi real en la societat. L'escola ha de treballar des de i per aconseguir una societat més justa (Murillo y Hernández-Castilla, 2011).

2.3. L'educació en valors ambientals

La jove activista ambiental Greta Thunberg (2003), en el seu llibre *Cambiamos el mundo* es planteja la pregunta retòrica "Per què hauria d'estar estudiant per un futur que prompte deixarà d'existir quan ningú està fent absolutament res per salvar-lo?"

La contaminació pels plàstics, tot i que és relativament recent, té un pes indiscutible sobre el planeta i la seva producció ha augmentat severament en els últims cinquanta anys, mentre que el seu reciclatge no va a la mateixa velocitat. En el món únicament una fracció dels plàstics que generem i descartem es recicla, i segons un informe de l'ONU Medi Ambient, seguir amb les coses com estan, la producció de plàstics no només augmentarà, sinó que es duplicarà en les pròximes dècades, acumulant-se aquest tipus de brossa en entorns naturals entre d'altres (UNESCO 2018).

El *libro blanco de la Educación Ambiental en España*, és un document que proporciona un seguit d'idees destinades a què la població contribueixi al coneixement i solució dels problemes del medi a partir de l'Educació Ambiental.

La qualitat de vida al planeta, ha disminuït de manera considerable els últims anys degut als problemes ambientals, i al deteriorament que ha patit la Terra i els seus ecosistemes a causa de la vida humana.

Encara ens trobem lluny d'una societat en què tots els seus membres participin de manera activa en activitats de prevenció i solució dels problemes ocasionats en el

medi. Per aquesta raó, aquest llibre recull totes les experiències que s'han dut a terme per professionals en l'àmbit ambiental proporcionant informació per dur a terme solucions als problemes mediambientals amb la finalitat de millorar la qualitat de vida de les persones i dels éssers que habiten a la Terra.

Potenciar l'Educació Ambiental tant en l'àmbit educatiu com fora d'ell és imprescindible pel punt en què ens trobem.

2.4. Les arts plàstiques en el currículum actual

L'actual currículum pel qual es regeix l'educació primària és el "*DECRET 108/2014, de 4 de juliol, del Consell*", aquest alhora es regeix pel "*Real Decret 126/2014, de 28 de febrer, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'Educació Primària. Boe Núm. 52*", que es va instaurar a partir de la creació de la LOMCE (Llei Orgànica per la Millora de la Qualitat Educativa, publicada al Bolletí Oficial de l'Estat el 9 de Desembre de 2013) el qual va modificar alguns punts de la "*LLEI ORGÀNICA 2/2006, 3 de maig, d'educació. Boe núm.106.*"

La LOGSE és la primera llei que dota a l'àrea d'una noció disciplinària equiparant-la a altres assignatures del currículum. Aquesta llei destacava la imatge i la cultura visual, que tanta repercussió van tenir a la dècada dels noranta.

La LOMCE situa l'àrea com una de les assignatures especials, plantejant la necessitat de conèixer i entendre des d'edats primerenques els fonaments del llenguatge artístic per poder arribar a desenvolupar processos cognitius més elevats com la percepció, la memòria, la creativitat, la imaginació, la intel·ligència, a més de gaudir, valorar i respectar el patrimoni cultural i artístic. Així doncs, el currículum proporciona un coneixement de l'àrea com a fonamental pel desenvolupament dels processos cognitius dels infants.

2.5. La didàctica de l'expressió plàstica

La didàctica de l'expressió plàstica és una de les didàctiques especials, ja que elabora les normes i els principis específics per a desenvolupar el procés d'ensenyament-aprenentatge en l'àmbit del llenguatge plàstic i visual. (Alcaide Carmen, 2003). És una disciplina d'intervenció que té com a objectiu ampliar el saber dels alumnes, i modificar el seu comportament plàstic i artístic.

En el procés d'ensenyament-aprenentatge de les arts plàstiques intervenen diversos components:

- La persona discent: l'alumnat, que són els protagonistes de l'acte didàctic.
- La persona docent: el mestre o professora que exerceix les seves funcions didàctiques.
- El treball didàctic: les programacions, intervencions educatives, classes o tallers.
- Els recursos didàctics: els materials teòrics i pràctics que s'utilitzen per a dur a terme el procés. (Alcaide, 2003, p 35.)

Comprentent la forma en què un nen dibuixa i els mètodes que usa per a representar el seu ambient, podem endinsar-nos en el seu comportament i apreciar la complexitat i les variacions que tenen lloc en el procés del seu creixement (Alcaide, 2003. p 38).

Per treballar amb els nens i nenes l'àmbit d'educació plàstia, és imprescindible saber i comprendre les diferents etapes del desenvolupament i quin paper hi té l'art en cada una d'elles (Alcaide, 2003, p 39.).

A l'**Annex 1** es pot observar un breu resum de les diferents etapes del procés d'expressió gràfica segons Piaget (1896).

2.6. Els objectius de l'Educació Artística

Un dels principals objectius de l'Educació Artística és fomentar la capacitat dels alumnes per desenvolupar la ment a partir d'experiències que s'originen de la percepció i creació de formes expressives.

L'educació és un procés pel qual aprenem a ser arquitectes de la pròpia experiència, i com a conseqüència, crear-nos a nosaltres mateixos. En aquest sentit, les arts tenen una clara contribució mitjançant l'exercici i el desenvolupament de la capacitat d'imaginació.

Eisner (2004), presenta el seu concepte d'Educació Artística en funció de cinc principis:

1. Primer principi: Les arts plàstiques fan visibles aspectes del món que a partir d'altres visions no podríem percebre.
2. Segon principi: Els programes d'Educació Artística haurien d'intentar fonamentar el desenvolupament de la intel·ligència artística. La intel·ligència humana adopta moltes formes, i cada una d'elles té una finalitat social i cultural important.
3. Tercer principi: L'Educació Artística hauria d'ajudar als estudiants a aprendre a crear i experimentar les característiques estètiques de les imatges i comprendre la seva relació amb la cultura de la qual en formen part.
4. Quart principi: L'Educació Artística hauria d'ajudar als alumnes a ser conscients de la seva pròpia individualitat.
5. Cinquè principi: Els programes d'Educació Artística haurien de procurar que els estudiants tinguin formes estètiques d'experiència en la vida quotidiana.

Per conceptualitzar el desenvolupament d'aquest treball, és important aclarir alguns conceptes essencials relacionats amb les Arts Plàstiques i l'Educació Especial, per aconseguir així, el desenvolupament i comprensió d'aquesta investigació com a punt de partida.

Elvira Martínez i Juan Delgado en resum consideren l'expressió plàstica com:

Un mitjà de comunicació individual de l'infant, que potencia la seva capacitat de creació i la seva expressió individual. Per a l'alumnat, l'activitat plàstica generalment té un sentit lúdic. Aquesta activitat lúdica, té els seus vessants d'interiorització, reflexió i projecció exterior. (Martínez i Delgado, 1987, llibre: L'origen de l'expressió en nens de 3 a 6 anys. Ed Cisell, pàg. 11, 12).

Començant per Elliot W. Eisner, professor d'art de la universitat de Standford, que amb la seva obra *L'art i la creació de la ment* (2004), proposa un altre pensament relacionat amb l'enfocament cognitiu de l'Educació Artística en el desenvolupament del rendiment escolar, justificant així la presència de les arts a les escoles.

Per Lowenfeld (1947), l'expressió de l'impuls creatiu ofereix un benefici terapèutic a més d'educatiu. Per a l'autor, les assignatures relacionades amb les Arts Plàstiques s'integren amb totes les altres perquè desenvolupen la creativitat en qualsevol aspecte de la vida. El nen mitjançant l'expressió plàstica fa actiu el seu coneixement, ho expressa plàsticament, documenta les seves emocions i es relaciona amb el medi.

És important destacar la teoria de les manifestacions plàstiques infantils on la plàstica es veu com un producte de la necessitat expressiva de l'infant. L'investigador Herbert Read, entre d'altres, és un dels precursors d'aquesta teoria influenciada per la psicoanàlisi.

Centrant-nos en el punt principal de la feina, l'expressió plàstica en les arts com a element de comunicació, integració i desenvolupament expressiu en alumnat de primària amb necessitats educatives especials.

Trobem arguments que defensen i donen suport a aquesta idea, com en l'obra *Expressió plàstica i visual per a educadors*, on l'autora Carmen Alcaide ens diu que:

L'expressió plàstica, entesa com a llenguatge de comunicació, és un mitjà molt apropiat perquè aconseguixin expressar les persones que tenen dificultats en l'articulació verbal, problemes físics, auditius, problemes

afectius, etc. L'expressió plàstica es converteix en una important forma de llenguatge alternatiu que ajuda al subjecte a sortir del seu aïllament.

Les persones amb dificultat per a l'expressió verbal troben una alternativa en l'expressió artística, però fins i tot les persones que no tenen aquesta mancança, poden utilitzar l'art com a forma simbòlica en la manifestació de sentiments i sensacions de difícil expressió a través de la paraula. (Alcalde. 2003, pàg. 102.)

2.7. El treball per projectes a les aules

El treball per projectes dins les aules s'ha convertit en un tema de gran importància en els últims temps. Però, què entenem per treball per projectes?

El treball per projectes és una metodologia que es basa a oferir canals que ajudin als alumnes a pensar per ells mateixos, a investigar, crear, aprendre dels errors i encerts, gestionar les emocions i esdevenir persones crítiques i responsables. Té una ampliació en el món real més enllà de les aules i buscar crear una interdisciplinarietat significativa.

Hi ha d'haver una clara distinció entre el que són els objectius pedagògics, és a dir, aquells que pretenem aconseguir i treballar a partir de les diverses tasques, i l'objectiu o producte final, aquell al qual pretenem arribar seguint els objectius de les tasques anteriors. Pel que fa a l'objectiu o producte que pretenem aconseguir a partir de la temàtica proposada, s'ha d'emprendre tot seguint un camí que serà més o menys flexible i obert dependent dels alumnes i de les seves motivacions i interessos. Així doncs, tot i que el producte final és fixat i definit, el procés per arribar-hi no té per què ser-ho.

El mestre és el primer pilar que ha de tenir i transmetre motivació pel tema a treballar, perquè del contrari, el projecte perdrà part del seu motor.

Tots els alumnes parteixen d'unes idees/coneixements previs o hipòtesis independentment del tema escollit. Aquestes poden ser abundants, escasses i fins i tot en alguns casos falses, però hi són, i les hem d'utilitzar com a punt de partida del projecte. Cal destacar que cada alumne és diferent dels altres, i per aquesta raó, cada un d'ells marcarà el seu ritme individual de treball.

Un dels aspectes clau a tenir en compte en el desenvolupament del projecte, i que en serà un instrument que determinarà el camí, són les bones preguntes, que ens ajudaran a reconduir el procés d'aprenentatge cap al producte final proposat. Les bones preguntes generen bones preguntes, i no només això, ja que si el docent les posa en pràctica a l'aula, afavorirà que acabin sent els mateixos alumnes qui acabin plantejant-les. Una bona pregunta és "aquella que no es troba a Google", aquella que no té una resposta concreta i tancada i que per tant permet que siguin ells/es qui en construeixin una de pròpia.

La durada del projecte serà en funció de diferents aspectes: si el producte proposat és o no assolible, de la motivació dels alumnes, de si els objectius pedagògics són assequibles a l'edat i no els acaben generant frustració, i finalment, que els aprenentatges s'assoleixin de manera esglaonada (de baix cap a dalt).

El paper del docent durant tot el procés ha de ser de caràcter flexible, de manera que s'adapti a la diversitat d'alumnes que té dins l'aula i a les seves necessitats i nivells cognitius i evolutius en què es troben. Ha de procurar que el procés i els aprenentatges que aquesta comporta siguin reals, vivencials i significatius per tal d'assolir el producte final amb èxit. Tot i això, cal destacar que el fet que en algun cas no s'assoleixi el producte final proposat, no necessàriament implica que el projecte no sigui potent i assequible.

Pel que fa a l'avaluació, cal destacar que es pot dur a terme a partir de diferents tipologies: la inicial, la formadora, la formativa, etc. partint de diferents instruments d'avaluació, com per exemple, diaris de camp, enregistraments, graelles, gravacions i fotografies, etc.

3. MÈTODE

3.1. Objectius

A continuació es presenten els objectius del projecte dividits en generals i específics.

Objectiu general:

- Estudiar les arts visuals i plàstiques, en especial l'expressió artística, com a mitjà i eina de treball per observar el poder de transformació social dels alumnes a partir de desenvolupar una campanya publicitària sobre el medi ambient.

Objectius específics:

- Crear un projecte de treball amb un seguit d'activitats d'expressió plàstica dins les aules de cinquè de primària, per treballar el medi ambient a partir de l'art i les TIC.
- Desenvolupar les arts plàstiques com a element integrador i de relació entre companys/es dins el context educatiu.
- Justificar el paper i la importància de l'educació plàstica com a eina transformadora dels individus i de la societat.
- Conèixer la implicació de la comunitat educativa en la cuida del Medi Ambient.
- Sensibilitzar a la comunitat educativa, i principalment als alumnes, dels problemes mediambientals a partir del treball per projectes, de l'Educació Ambiental i de les arts i les TIC com a eina per aconseguir-ho.
- Proporcionar al major número d'alumnes possible l'oportunitat d'adquirir els coneixements, els valors, les aptituds i l'interès necessari per protegir i millorar el Medi Ambient.
- Inculcar noves pautes de conducta respecte a el Medi Ambient cap a un desenvolupament sostenible.

3.2. Preguntes d'investigació

Les preguntes inicials que em planejo per dur a terme aquesta investigació parteixen d'una hipòtesi inicial, i a partir d'aquesta se'n deriven dues que donaran resposta al *què* i al *com* fer-ho.

Pregunta d'investigació: Com influeix l'entorn escolar en les transformacions socials?

Què: En quina mesura podem influir en l'alumne per tal que aquest sigui capaç de transformar la seva realitat?

Com: Quines pautes s'han de donar en el l'aprenentatge de l'alumne per tal que sigui conscient del seu poder transformador?

3.3. Participants

Des de l'aula d'art visual i plàstica treballem amb tots els grups i nivells de primària. Això m'ha permès veure diferents modalitats de treball dins aquesta àrea, depenent del grup classe al qual anava dirigida la sessió i del nivell evolutiu i cognitiu dels alumnes.

Per desenvolupar aquesta unitat didàctica, ens vam centrar i dirigir les activitats a cinquè de primària. Tot i això, no implica que en els altres cicles no es treballi aquesta temàtica des d'una altra perspectiva, i amb una altra tipologia d'activitats adients a l'edat i al seu desenvolupament maduratiu i cognitiu.

Els objectius que ens plantejàvem a l'inici de la unitat didàctica són assequibles a les capacitats d'alumnes de cinquè de primària. Pel que fa als alumnes de la *cabanya* (alumnes amb NEE), s'han adaptat alguns dels objectius i de les activitats depenen de les seves necessitats per tal que les poguessin desenvolupar amb els seus companys/es. A vegades, realitzar aquestes tasques, suposava una complicació tant per ells com pel grup classe en general. És per aquesta raó que els facilitàvem recursos per tal que complementessin l'activitat general i que per tant, també fossin partícips i protagonistes d'aquesta.

La idea era desenvolupar a partir de les activitats proposades el que anomenem un *producte corall*, és a dir, que a partir dels petits granets de sorra independents, en sortís un bon producte final si els ajuntem tots. Cada alumne o grup d'alumnes aporta la seva part, imprescindible i necessària pel producte global.

L'única dificultat que hem observat, i que en algunes ocasions ha resultat ser un problema pel desenvolupament de les sessions són les ràtios tan altes. Realment comptem amb grups d'uns vint-i-cinc alumnes, cosa que ha dificultat algunes activitats com per exemple gravar els anuncis publicitaris.

3.4. Materials

- Material fungible: Folis, cartolines, llapis, gomes, retoladors i llapis de colors, ceres, cola, tisores, cúter, plastilina, material de decoració, etc.
- Materials naturals: Fulles, petites branques, etc.
- Materials reciclables: Cartolines, folis, taps d'ampolles, etc.
- Material d'aula: Pissarra digital, taulell per escriure, escàner, parets de suro, ordinador, projector, altaveus, càmera de fotografia i vídeo, espai croma per gravar, etc.

3.5. Procediment

3.5.1. Fases de la intervenció

A l'**Annex 2**, es pot observar la graella on s'exposa el curs, la programació, la temporalitat del projecte i les sessions, els objectius, les competències, les fases i desenvolupament de les activitats, la metodologia emprada i finalment l'atenció a la diversitat.

Tot seguit, a l'**Annex 3** hi trobarem les imatges dels pòsters reivindicatius sobre el medi ambient realitzats pels alumnes inicialment a mà i posteriorment amb la plataforma de disseny *Canva*.

Per poder realitzar l'anunci publicitari, redactarem uns guions i uns Stop Motions per que ens serviran com a guia alhora de gravar les escenes. A l'**Annex 4**, s'hi presenten les imatges dels Stop Motions creats pels alumnes.

Per altra banda, a l'**Annex 5** es presenta la graella formada pels ítems que es tindran en compte en l'avaluació dels alumnes al llarg de les activitats del projecte.

3.5.2. Instruments de recollida de dades

A partir dels vídeos presentats sobre la problemàtica ambiental, vam obrir un clima de diàleg on els alumnes explicaven quins eren els seus punts de vista, la seva percepció sobre la problemàtica, les seves pors, on creien que podíem arribar si no canviem la situació i possibles solucions per no seguir destruint el nostre planeta.

Per iniciar la programació, vam plantejar als alumnes dues preguntes: *Recicles a casa? Coneixes les conseqüències que té no reciclar?* En l'apartat de resultats, es mostren els gràfics de sectors amb les respostes. Seguidament, vam repartir una enquesta amb diverses preguntes sobre el reciclatge i els problemes mediambientals per tal de conèixer en quin punt de coneixement partien els alumnes.

Posteriorment, per petits grups, van fer una llista de quins factors o accions són els que contribueixen a la destrucció del planeta Terra. A partir de la posada en comú, i el posterior anàlisi de les dades obtingudes, vam observar que la més repetida era el consum excessiu de plàstics i la mala gestió dels seus residus un cop utilitzats.

Alguns exemples que van sortir:

Contaminació dels cotxes
Desforestació i tala indiscriminada d'arbres
Mal gastament de l'aigua
No reciclar
Excés del consum del plàstic
El consum d'electricitat

3.5.3. Formes d'anàlisi de les dades

La primera recollida de dades es realitza a les enquestes inicials on es plantegen diverses preguntes per saber en quin punt de coneixements es troben els alumnes, d'on hem de partir i on volem arribar.

En segon lloc, per procurar canviar la problemàtica del consum excessiu de plàstics, van realitzar de manera individual una llista on apareguessin productes que veuen a les superfícies comercials quan van o comprar o que tenen a casa i que contenen plàstic. A partir de la llista, per petits grups, vam repartir unes graelles. Cada una representava un supermercat diferent. Aquesta estava formada per dues columnes: en la primera el nom de productes que contenen plàstic i el seu preu, i a la segona un producte alternatiu a aquell però sense l'ús del plàstic juntament amb el seu preu. Per exemple, un iogurt de plàstic, i com a alternativa un iogurt de vidre i quina és la diferència de preu entre ambdós productes.

La finalitat d'aquesta activitat era que trobessin una alternativa més sostenible a aquests productes partir de visitar diferents superfícies comercials i comprovar si la diferència entre la primera compra i la segona molt més sostenible presentaven una diferència de preu gaire notable.

A l'**Annex 6**, es presenten les plantilles de les diferents graelles, cada una d'una superfície comercial diferent, proporcionades per comparar els productes i veure si realment una alternativa econòmica al plàstic és possible. En l'apartat de resultats, es mostraran les graelles completades.

Un cop tots els grups van acabar de completar les graelles, en van extreure unes conclusions que van presentar de manera oral als altres companys/es.

En un gran nombre de grups, els resultats van ser que la diferència de preu entre els productes que contenen plàstic i el que no era mínima, i en molts casos en devia a la diferència de les quantitats que contenien els productes analitzats. Així doncs, una compra i un consum responsables és possible.

3.6. Metodologia de recerca aplicada

Aquesta investigació és de tipologia qualitativa, ja que es centra principalment en el procés d'aprenentatge dels alumnes, tenint presents uns resultats, però no avantposant-los al procés. Aquesta metodologia té com a objectiu principal l'exploració, descripció i comprensió del fenomen estudiat i es focalitza en la generació d'hipòtesis entorn als fetes determinats. Pretén aprofundir en la vivència, la interpretació subjectiva de la persona, el seu relat, sense encaixar-lo en una estructura predeterminada. Prioritza la profunditat i riquesa de la informació per damunt de les dades numèriques obtingudes.

Les seves dades estan basades principalment en el llenguatge i els registres narratius. El seu mètode d'anàlisi, té un caràcter més naturalista i es dona una major importància al context i a les relacions entre els elements que componen en fenomen d'estudi, i no només d'aquests per separat.

Pel que fa a la fiabilitat, el procediment i desenvolupament de la investigació i finalment les dades obtingudes, poden arribar a tenir un caràcter més subjectiu, ja que dependran, en major rigor, de la capacitat d'anàlisi de l'investigador.

La metodologia està basada en una investigació que consisteix a observar quin efecte té la conscienciació des de les escoles sobre el Medi Ambient i la problemàtica existent en l'àmbit familiar, domèstic i social dels alumnes.

Aquesta proposta consisteix en l'adquisició d'alguns coneixements que afavoreixen el desenvolupament d'actituds i hàbits que impliquen la conscienciació i l'actuació responsable en la millora del medi, i de la seva problemàtica associada. Les

activitats plantejades tracten de desenvolupar els objectius proposats. Tenint en compte les característiques de l'Educació Ambiental, la metodologia presentarà les següents característiques:

- Exposicions relacionades amb els aspectes teòrics.
- Treball individual i per petits grups.
- Exposicions orals per compartir la feina realitzada.
- Posada en comú de les idees, conclusions i discussions amb el docent i amb els demès companys de l'aula.

Duent a terme aquesta programació d'activitats, els criteris metodològics que es pretenen assolir són els següents:

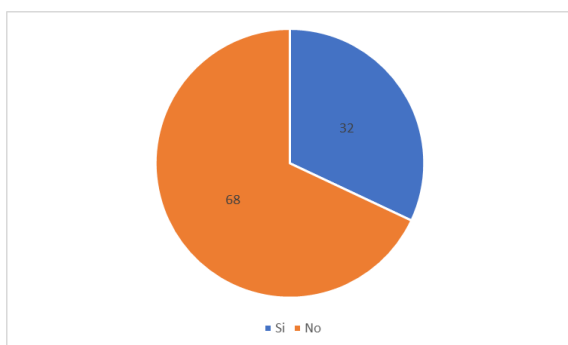
- Modificar els esquemes de coneixement previs.
- Aconseguir aprenentatges significatius.
- Afavorir la comunicació interpersonal.
- Fomentar l'autonomia en els aprenentatges.
- Personalitzar l'educació.
- Donar una perspectiva integradora i globalitzadora de la realitat.
- Fomentar la participació.
- Buscar la funcionalitat dels coneixements.
- Ser flexibles.
- Integrar i treballar amb la diversitat dins l'aula.

4. RESULTATS

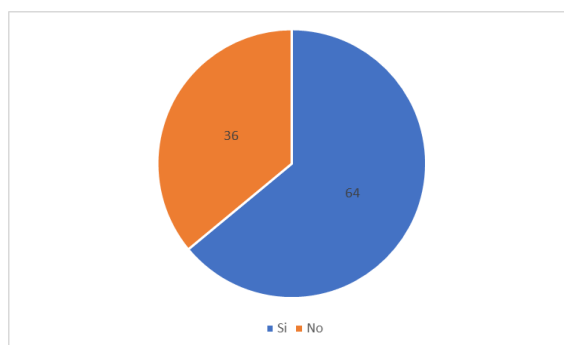
A continuació, els gràfics representats, mostren les dades obtingudes a partir dels qüestionaris elaborats pels alumnes de cinquè curs de primària. Per poder analitzar-los i contrastar de manera més eficient, al final de la pràctica, es fa un retorn de les preguntes inicials per observar, si les activitats dutes a terme, han proporcionat un canvi de conscienciació en l'àmbit domèstic o social dels alumnes o no. Per analitzar les preguntes, analitzarem les dades quantitatives a partir dels resultats obtinguts i posteriorment contrastats, entre les respostes del gràfic inicial i les del gràfic final. Hem de tenir present que l'aula conté un total de vint-i-cinc alumnes.

Les preguntes plantejades són:

Recicles a casa?

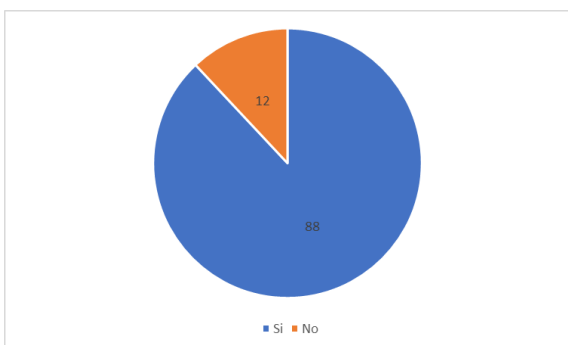

Gràfic 2: Resultats de la pregunta inicial

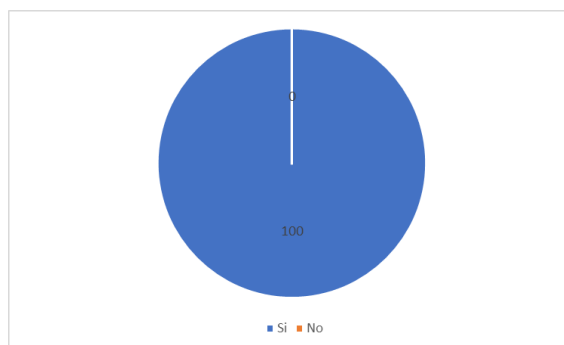

Gràfic 2: Resultats de la pregunta després de la programació

Coneixes les conseqüències que té no reciclar?

Gràfic 4: Resultats de la pregunta inicial

Gràfic 4: Resultats de la pregunta després de la programació

En segon lloc, un cop realitzada aquesta primera intervenció, proporcionarem als alumnes una enquesta sobre el reciclatge per saber des de quin punt de coneixement partim i on volem arribar. Plantejarem qüestions com les tres R del reciclatge, el color dels contenidors i quins productes s'hi dipositen a casa un, quant tarda a degradar-se una ampolla de plàstic, etc. Aquesta enquesta es repetirà al final de la programació com a part de l'avaluació per observar si han après aquests coneixements i si els saben aplicar a situacions reals. (**Annex 7**).

En tercer lloc, es presenta un reduït exemple d'una taula realitzada pels alumnes en petits grups de treball sobre la comparació, segons diferents superfícies comercials, de productes que contenen plàstic amb excés, i algunes alternatives a aquests productes més ecològiques. Finalment analitzarem si el cost que suposa aquesta variació és elevat.

Un cop acabada l'activitat, per grups de treball, exposarem davant els altres companys els resultats obtinguts i les conclusions. En la major part dels grups observem que l'alternativa té el mateix cost o en algunes ocasions fins i tot més econòmic. Així doncs, una compra més sostenible al mateix preu és possible.

MERCADONA			
PRODUCTE	PREU	ALTERNATIVA	PREU
Magdalenes hacendado	3,10€	No hi ha alternativa	-
Formatge ventero	2,66€	Formatge granel carnisseria mercadona	2,57€
logurt Activia	1,99€	logurt Dannone Vidre	2€
Ampolla d'aigua Viladrau	0,47€	Ampolla vidre	0,90€
Paquet de filets de pollastre	3,90€	Filets de pollastre carnisseria mercadona	3,50€
TOTAL COMPRA	9,02€		8,97€

Taula 1: Llistat de la compra amb productes alternatius

En quart lloc, com he indicat anteriorment, a l'**Annex 3** es presenten els resultats dels pòsters realitzats primerament a mà i posteriorment amb l'aplicació *Canva* pels alumnes de cinquè de primària com a eina o instrument per conscienciar sobre la

importància del reciclatge i les seves conseqüències en el Medi Ambient. A la pàgina web *Desmuntant la por* també se'n poden visualitzar alguns exemples.

Finalment, a l'**Annex 8** s'adjunta el guió realitzat pels alumnes de cicle superior per a la realització dels anuncis publicitaris com a activitats de síntesi o tancament de la proposta. A continuació, s'adjunta l'enllaç d'un dels fragments dels anuncis publicitaris com a eina per sensibilitzar i conscienciar a la societat sobre la importància i beneficis de cuidar el medi ambient:

<https://sites.google.com/view/desmuntant-la-por/feines/publicitat/anuncis>

5. DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS

En acabada la realització d'aquesta proposta de treball, i tenint en compte els objectius plantejats a l'inici d'aquesta, en els que es qüestionava el baix grau d'implicació de la comunitat educativa en la cura del Medi Ambient, és important destacar la notable falta d'informació dels alumnes sobre la problemàtica ambiental existent.

El desenvolupament de l'Educació Ambiental va començar cap als anys setanta, quan la degradació de la qualitat ambiental i la destrucció de diferents hàbits es va considerar un problema social greu. Ara bé, en tractar-se un d'un tema transversal i no contribuir de manera visible en el currículum com a tal, no ha adquirit un paper important dins de les programacions en els centres educatius fins fa realment poc. Seria convenient assentar les bases de l'Educació Ambiental a les escoles, amb la finalitat d'aconseguir una nova relació entre la societat i l'entorn. A partir del treball per projectes, temàtica molt recent i impartida en diverses escoles d'avui dia, l'Educació Ambiental es pot treballar des de diverses àrees i perspectives com les altres matèries. Des de l'Educació Artística, les hem treballat no només fent ús de l'art com a recurs, sinó també incloent-hi les TIC, ja que en la societat en què vivim, les tecnologies juguen un paper molt important.

Un cop posada en pràctica les activitats de la programació, es poden observar a partir de les respostes obtingudes a les preguntes inicials i finals, i de les enquestes realitzades, que la noció i coneixement dels alumnes vers el tema i la problemàtica han augmentat notablement. Això em porta a pensar que en general, l'absència de repercussions immediates, i alhora, la falta d'informació, constitueixen els motius pels quals la societat treu importància a la problemàtica ambiental i les possibles accions per evitar-la.

Quan en un inici vaig realitzar la recerca per trobar un tema sobre el qual investigar, em vaig adonar que poques persones s'han dedicat a conèixer el grau d'implicació de les comunitats educatives en la protecció del Medi Ambient dins les escoles, i molt menys, a partir de l'Educació Artística i les TIC. Pocs han estat també els qui han implantat projectes amb activitats d'intervenció, que impliquen la participació

dels alumnes de tal manera que siguin ells qui s'acabin adonant de la realitat ambiental que els envolta, i alhora, experimentin diverses accions per ajudar a solucionar els problemes existents.

Amb tot això, considero imprescindible que augmenti la importància de l'Educació Ambiental als centres escolars, com a tema transversal en el currículum educatiu. A més, ha de suposar una educació per a l'acció, és a dir, que consciència de la realitat ambiental, però sobretot, que tingui com a objectiu fonamental proporcionar a les persones la capacitat de contribuir a la solució dels problemes que suposa.

Un cop dut a terme la proposta a les aules de cinquè de primària, observem a partir dels gràfics i les enquestes presentades, així com els resultats les activitats, que els objectius proposats s'han dut a terme correctament. Un dels motius que ha fet possible que això sigui així, és que en un inici s'han tingut en compte les capacitats i coneixements individuals de cada un dels alumnes, i a partir d'aquests, ha cobrat vida el desenvolupament de les activitats. Així doncs, el paper del docent és actuar envers les necessitats, ritmes i objectius del procés de cada alumne/a.

Responent a les hipòtesis inicials, podem dir que l'escola, així com el seu entorn, tenen un gran paper i impacte pel que fa a les transformacions socials de l'alumne/a. La manera en què s'introdueixen els temes, la metodologia, les activitats, el grau de conscienciació i les accions que se'n deriven, el mestre com a guia a partir de preguntes reptes, entre d'altres, poden canviar per complet la perspectiva dels alumnes, així com les accions que realitzin a partir d'aquesta nova manera de pensar i comprendre, ja que gràcies a ella, poden transformar la seva realitat.

La forma i l'ordre en què s'han dut a terme les activitats, tenir consciència com a docents de quins coneixements previs tenen els alumnes, plantejar preguntes reptes com a fil conductor de treball, permetre que a l'aula es desenvolupin els diversos ritmes de treball individual, són les pautes que han permès que un cop acabat el projecte, l'alumne/a sigui conscient dels seus aprenentatges i del seu poder transformador.

El problema que he trobat a l'hora d'analitzar els resultats de treball, és que tot i que es compleixen les hipòtesis i els objectius proposats, la mostra social en la qual es basa la investigació és molt petita. Per comprovar amb més certesa si són verídics els resultats obtinguts, probablement la mostra d'alumnes hauria de ser més elevada.

Per altra banda, el temps que he tingut per dur-la a terme ha estat força limitat, i per tant, les activitats també. Per aquesta raó, la programació comença i acaba pel temps del qual disposava, però realment, la temàtica dona molt més de si, i podria allargar-se esdevenint en activitats de la mateixa àrea, o bé, a partir de l'Educació Artística, en activitats de caire més transversal. Cal recordar que la proposta neix estirant el fil de la unitat didàctica *Desmuntant la Por*, que ja es treballava a l'escola Pericot de Girona abans de la meva arribada, i que per tant, com he esmentat, la meva proposta cobra vida dins aquesta unitat didàctica dins l'apartat que he anomenat *Catàstrofes Naturals*, però que pot aplicar-se i seguir essent desenvolupada en altres apartats d'aquesta.

6. REFERÈNCIES DOCUMENTALS

Alcaide, Carmen. (2003). *Expresión plástica y visual para educadores*. Madrid: Publicaciones ICCE.

Arnheim, R. (1993). *Consideraciones sobre la educación artística*. Barcelona: Paidós. (pp. 89-91).

Arnheim, R. (1998). *El pensamiento visual*. Barcelona: Paidós. (pp. 42-45).

Bloom, B.S. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals: Handbook I, cognitive domain*. New York ; Toronto: Longmans, Green.

Chomsky, N. (1928) El objetivo de la educación. Entrevista presentada en la "Conferencia Aprendizaje sin Fronteras" (Learning Without Frontiers Conference), el 25 de gener de 2012. Londres.

Eisner, E. (1994) *Educar la visión artística*. Paidós, Barcelona.

Eisner, W. (2004). *El arte y la creación de la mente: el papel de las artes visuales en la transformación de la conciencia*. Barcelona: Paidós.

Escola Nova 21 (2015). Recuperat de <https://www.escolanova21.cat/>

Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence. Why it can matter more than IQ*. Nueva York: Bantam Books. (Versión castellana: *Inteligencia emocional*, Barcelona, Kairós, 1996; 15ª edición, 1997)

Guzmán Alonso, J. y Gutiérrez Bastida, J (2009). *Hacia la sostenibilidad escolar*. Bilbao: Servicio central de publicaciones del gobierno vasco

Hopkins, D., Ainscow, M. y West, M. (1994). *School improvement in an era of change*. Londres: Cassell.

Hopkins, D. (2007). *Every school a Great School. Realizing the potential of system leadership*. Buckingham: Open University Press.

Martínez, Elvira y Delgado, Juan. (1983). *El origen de la expresión en niños de 3 a 6 años*. Plástica.1. Madrid: Editorial cincel.

Melendro Estefanía, M.; Murga Menoyo, M. y Cano Pérez, A. (2011). *Iniciativas de Educación Ambiental para la Sostenibilidad*. Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia.

Ministerio de Medio Ambiente, (1999) Libro Blanco de la Educación Ambiental en España <http://tiradelhilo.dip-palencia.es/bib/blanco.pdf>

Murillo, F.J. (2009). Las Redes de Aprendizaje como Estrategia de Mejora y Cambio educativo. REICE. Revista Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación, 7(3), 3-6.

Murillo, F.J. y Hernández-Castilla, R. (2011). Hacia un concepto de Justicia Social. REICE. Revista Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación, 9(4), 7-23.

Lowenfeld, V. y Britain, W. (1972). *Desarrollo de la capacidad creadora*. Buenos Aires: Ed. Kapelusz.

Read, H. (1968) El significado del arte (Meaning of art), London.

Serra, J. (2019) Projecte Desmuntant la por. Escola Pericot Girona. Pàgina web del projecte: <https://sites.google.com/view/desmuntant-la-por/>

UNESCO (2006). I Conferencia Mundial sobre la Educación Artística, "*Educando la creatividad en el siglo XXI*". Lisboa, 6-9 de marzo.

LEGISLACIÓ:

Ley Orgánica 2/2006, 3 de mayo, de educación. Boe núm.106

Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación. (LOE) <http://www.boe.es>

Ley Orgánica para la Mejora de la Calidad Educativa, LOMCE, de 9 de Diciembre de 2013.

Real Decreto 1513/2006, de 7 de diciembre. <http://www.boe.es>

Real Decreto 126/2014, de 28 de febrero, por el que se establece el currículo básico de la Educación Primaria. Boe Núm. 52

7. ANNEXOS

7.1. Annex 1

En el següent quadre es mostren les diferents etapes del gargot segons Piaget (1896) en les diferents etapes educatives.

Curs escolar	Etapes del desenvolupament gràfic (Aproximades)
Primera etapa d'educació infantil	Període Agràfic
Segona etapa d'educació infantil	Període (descontrolat controlat)
Cicle inicial primària	Període Preesquemàtic
Cicle Mitjà primària	Període Esquemàtic
Cicle superior de primària	Període de realisme gràfic-visual

7.2. Annex 2

En el següent quadre es mostra la taula de programació de les sessions realitzades:

OBSERVEM EL MEDI AMBIENT DES DE L'ULL DE L'ART DIGITAL
<p>Curs: Cicle superior de primària</p>
<p>Objectius:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analitzar els diversos passos necessaris per dur a terme una producció audiovisual.

- Analitzar la realitat tot buscant material que ens ajudi a dur a terme les nostres creacions.
- Composar imatges i collages digitals seguint els propis interessos.
- Utilitzar eines tecnològiques per a la captació d'imatges, vídeos i sons.
- Elaborar un projecte en grup, assumint tasques de cooperació entre diversos grups de treball.

Temporalitat de les sessions:

Cada sessió tindrà una durada d'una hora i mitja, dividida en tres parts (presentació, taller i tancament).

Competències:

3. Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic

És la mobilització de sabers que han de permetre a l'alumnat comprendre les relacions que s'estableixen entre les societats i el seu entorn i fer un ús responsable dels recursos naturals, tenir cura del medi ambient, fer un consum racional i responsable i protegir la salut. Inclou també el desenvolupament i l'aplicació del pensament científicotècnic per interpretar la informació, predir i prendre decisions.

4. Competència artística i cultural

És el coneixement, la comprensió i la valoració crítica de diferents manifestacions culturals i artístiques, tradicionals o no, que s'utilitzen com a font d'enriquiment i gaudi. També inclou la capacitat de crear produccions artístiques pròpies o expressar experiències i emocions a través de diferents mitjans artístics.

5. Competència digital

És l'adquisició d'habilitats imprescindibles per interactuar amb normalitat en la societat digital en què es viu. Inclou destreses referides a instruments i aplicacions digitals; al tractament de la informació i organització dels entorns digitals de treball i d'aprenentatge; a la comunicació interpersonal i a la col·laboració en entorns digitals; i als hàbits, civisme i identitat digital.

8. Competència d'autonomia, iniciativa personal i emprenedoria

És l'adquisició de la consciència i l'aplicació d'un conjunt de valors i actituds personals interrelacionades, com la responsabilitat, la perseverança, el coneixement de si mateix i l'autoestima, la creativitat, l'autocrítica, el control emocional, la capacitat d'elegir, d'imaginar projectes i de convertir les idees en les accions, d'aprendre de les errades, d'assumir riscos i de treballar en equip.

Activitats: *(La durada de les activitats anirà en funció dels ritmes dels alumnes i de les seves necessitats, motivacions i interessos)*

Prèvies

Sessió 1:

- Vídeos que generen una **conversa** sobre la contaminació i el consum excessiu de plàstic. Per exemple:
<https://www.youtube.com/watch?v=PdyY8oqvPtE>
<https://vimeo.com/330853122>
- Respondre l'enquesta inicial per saber en quin punt de coneixement vers el tema es troben els alumnes.
- Llistat de problemes mediambientals i escollir-ne un per treballar-lo més detingudament. (El més escollit va ser l'excés de consum de plàstics).
- Llistat de productes que tenen a casa o que veuen quan van a comprar i que contenen plàstic de manera excessiva (per exemple les magdalenes)

Sessió 2:

- **Classificació** dels productes en una graella en funció de la quantitat de plàstic que contenen. Plantejar la pregunta repte: *Creieu que una compra més sostenible és possible?*

Productives o de taller

Sessió 3:

- Per grups de 3-4 persones repartim una graella que conté el nom d'un supermercat: Meradona, Capbravo, Dia, Bonpreu.
Cada grup de treball a partir del llistat de productes realitzat a la sessió anterior **buscarà** els diferents productes tot anotant-hi el seu preu i una possible alternativa que no generi tant de plàstic i per tant, realitzar una compra més sostenible (per exemple: canviar els iogurts de plàstic pels de vidre).
- A partir de la graella **comparar** veure si la diferents de preu d'una compra a l'altre varia gaire.
- **Exposar** davant els altres companys els resultats obtinguts.

De síntesi

Sessió 5: (Durada de 5 classes)

Campanya publicitària.

- Per grups de 3 persones realitzarem un **pòster** on es reivindicarà el reciclatge pel bé mediambiental. Primerament es farà un esbós en un paper i posteriorment es realitzarà a nivell digital amb l'aplicació *Canva*.
- Realització d'un Stop Motion per programar la gravació del vídeo de l'anunci publicitari.
- Per grups de treball realitzarem un **vídeo o anunci publicitari**. En cada un seguirem la mateixa dinàmica i finalment apareixeran una part dels alumnes dient una frase i lema final. Així doncs, els alumnes seran els qui programin les diferents **escenes**, les **gravaran** i finalment les **editaran** amb l'ajuda del docent amb la plataforma MediBank.

Metodologia:

Seguim la dinàmica habitual de classe. Contemplem els tres moments, però comencem a donar importància a la justificació dels diversos treballs.

Tot i que el resultat final té una importància, el què realment avaluarem és tant procés de treball com el saber explicar els resultats obtinguts als altres.

El paper del docent consisteix en acompanyar els alumnes en aquest procés d'aprenentatge fent de guia tot plantejant preguntes reptes que ajudin als alumnes a reflexionar per arribar a coneixements superiors.

Com s'esmenta en l'apartat d'activitats, la durada d'aquestes anirà en funció del ritme de treball dels alumnes, de les seves necessitats, i del seu grau d'interès i motivació.

Atenció a la diversitat:

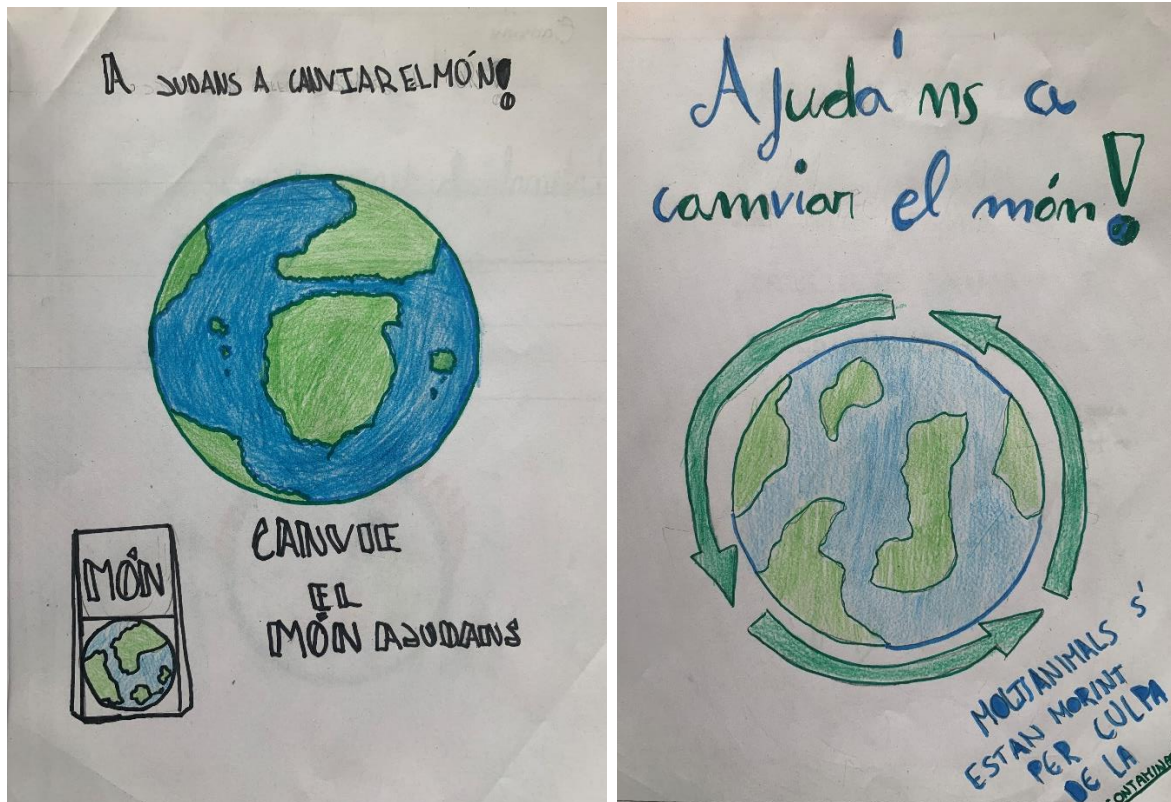
Per atendre a la diversitat dins les aules treballem tant de manera individual, com per parelles i fins i tot en grups de treball cooperatiu.

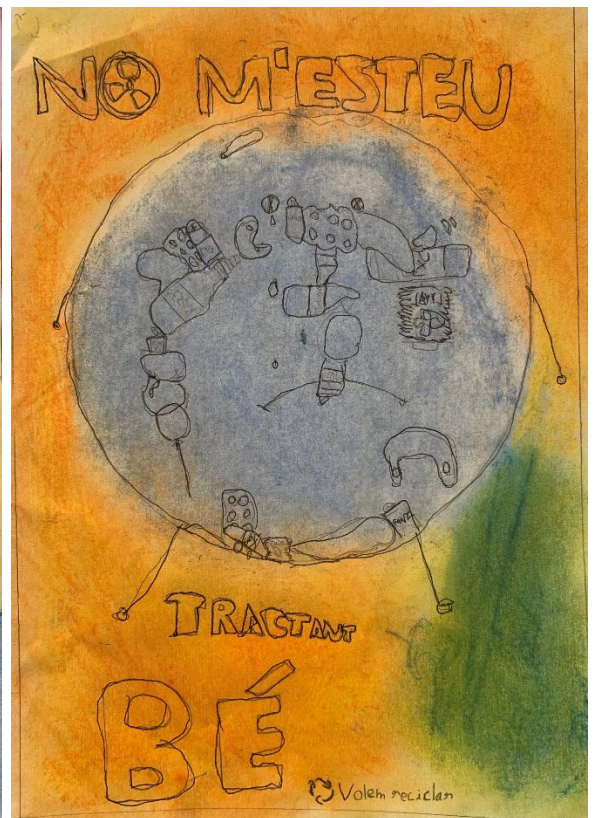
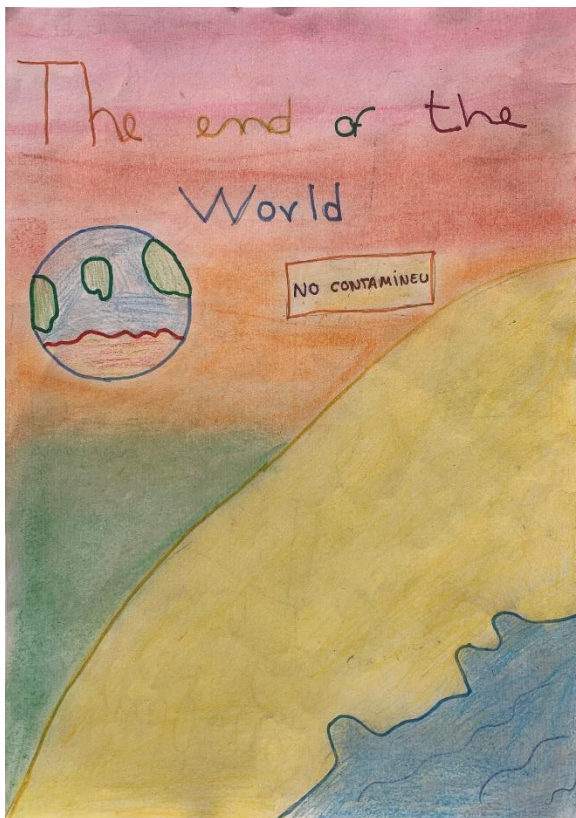
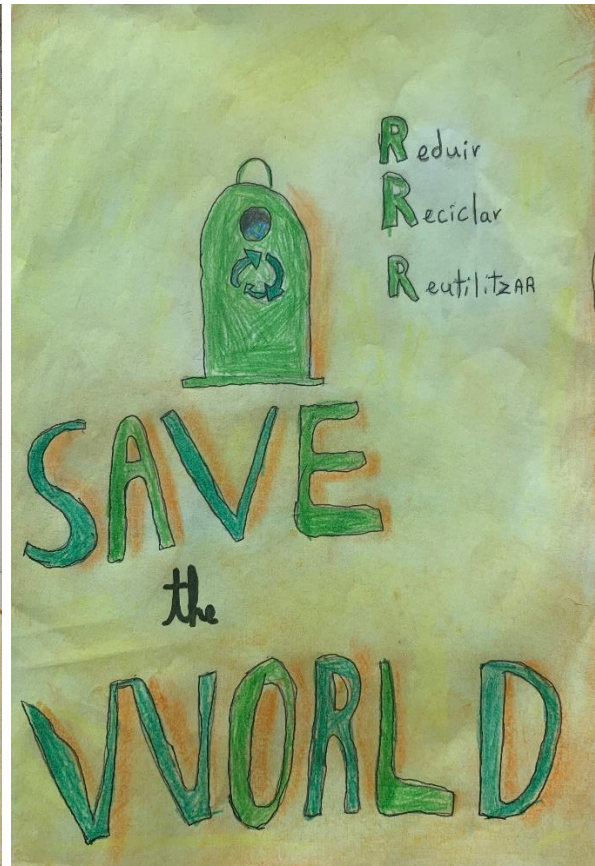
En el cas dels alumnes amb NEE (alumnes de SIEI) o alumnes de la cabana com els anomenem a l'escola, intentem que sempre hi hagi un adult que els acompanyi, els faci un seguiment i una orientació i que l'ajudi a integrar-se i socialitzar-se amb la resta del grup classe.

7.3. Annex 3:

A continuació es mostren els diferents pòsters creats pels alumnes a mà, i posteriorment amb el recurs de les TIC a partir de la plataforma *Canva* amb la finalitat de reivindicar la problemàtica mediambiental existent i en algunes ocasions proposades per millorar el planeta, o si més no, no seguir com fins ara.

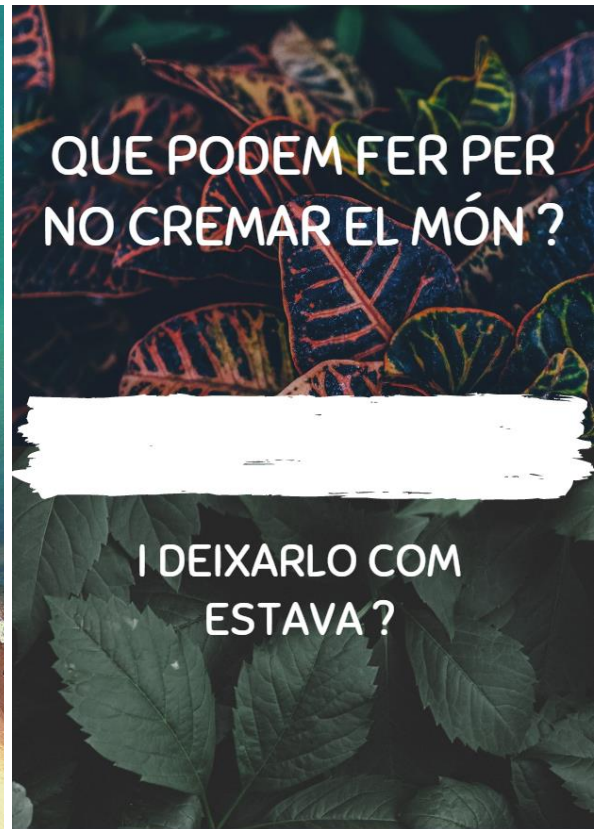
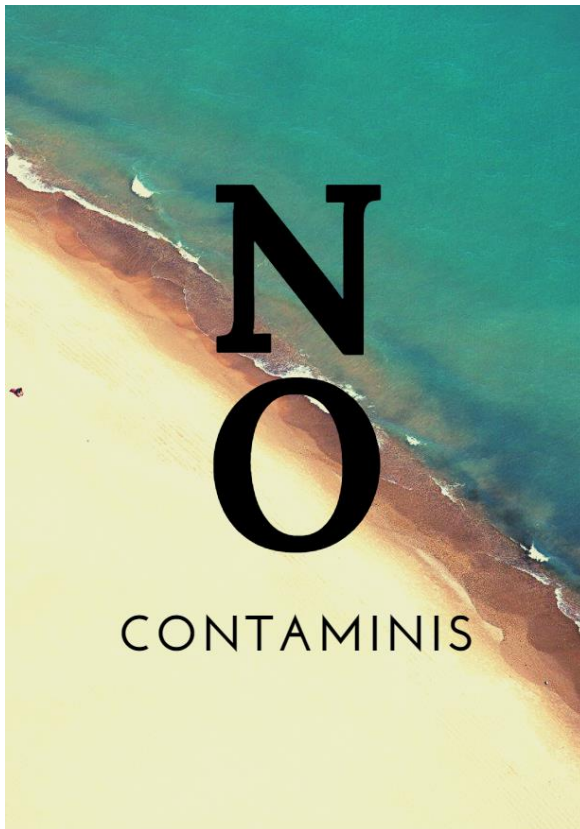
A mà:

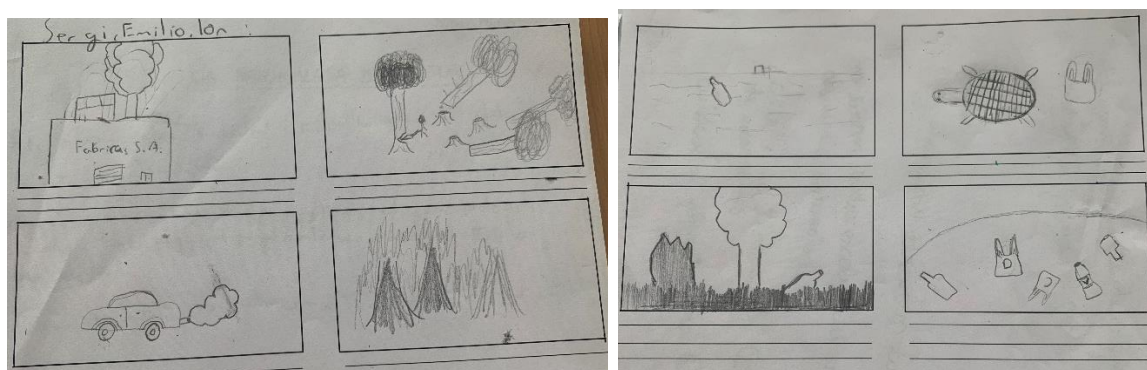
Amb la plataforma *Canva*:

7.4. Annex 4

A continuació es mostren alguns dels *Stop Motions* cerats pels alumnes de cinquè de primària amb la finalitat de gravar un anunci publicitari per conscienciar a la societat i protegir el medi ambient per problemàtica existent.

7.5. Annex 5

L'avaluació ha de servir per valorar el trànsit entre què es pensava que es podia aprendre i el que es pensa que s'ha après (el que no es sabia a l'inici i que ara ja es sap) i de tot això l'aprenent n'ha de ser conscient. L'avaluació ha de ser fonamentalment formativa: auto o coavaluar-se implica apoderament del propi aprenentatge per part de l'alumne i ser conscient de la seva trajectòria (progressos, errors, etc.) i del sentit de la seva qualificació.

Per poder avaluar de manera més individual i detallada el procés d'aprenentatge, vam dissenyar una graella composta per ítems d'avaluació que ens permetessin aproximar-nos més a la realitat dels alumnes.

En el següent quadre es mostra la graella amb els diferents ítems d'avaluació per a cada una de les dimensions:

DIMENSIONS		NA	AS	AN	AE
14	Percepció, comprensió i valoració	No entén o no recorda les consignes donades. No és capaç d'explicar o justificar el procés de treball.	Entén o recorda les consignes donades amb l'ajuda dels demés. No és capaç d'explicar o justificar el procés de treball sense ajuda.	Entén i recorda les consignes donades, sense ajuda del demés. Sap explicar el procés de treball i justificar la feina feta tot i que no utilitza un vocabulari específic de l'àrea.	Entén i recorda les consignes donades, sense ajuda del demés. Sap explicar el procés de treball i justificar la feina feta amb un vocabulari específic de l'àrea.
15	Interpretació i producció	No mostra un bon ritme de treball, ni acaba les tasques en el temps donat. Les seves produccions no s'adeqüen al nivell maduratiu i són pobres estèticament.	Mostra un bon ritme de treball però no acaba les tasques en el temps donat. Les seves produccions s'adeqüen al nivell maduratiu, però són poc riques estèticament.	Mostra un bon ritme de treball i acaba les tasques en el temps donat. Les seves produccions són adequades, a nivell maduratiu, però no són del tot riques estèticament.	Mostra un bon ritme de treball i acaba les tasques en el temps donat. Les seves produccions són adequades, a nivell maduratiu, i riques estèticament.

16	Imaginació i creativitat	Copia els models presentats. No és capaç d'elaborar-ne de nous.	Mostra dificultat per presentar produccions diverses. Necessita tenir presents els models. Els seus dissenys no són originals.	Les seves produccions són diverses, però no del tot creatives. Necessita alguns referents (models) per representant-la de manera original.	Les seves produccions són diverses i creatives. Sap explorar les possibilitats de la proposta representant-la de manera original.
-----------	---------------------------------	---	--	--	---

7.6. Annex 6

A continuació es mostren les diferents graelles, cada una d'una superfície comercial diferent i per a un grup de treball diferent, proporcionades per comparar els productes entre unes i altres per veure si realment una alternativa econòmica al plàstic és possible a un preu similar o amb una diferència mínima.

MERCADONA				BONPREU			
PRODUCTE	PREU	ALTERNATIVA	PREU	PRODUCTE	PREU	ALTERNATIVA	PREU
TOTAL COMPRA				TOTAL COMPRA			

CAPRABO				DIA			
PRODUCTE	PREU	ALTERNATIVA	PREU	PRODUCTE	PREU	ALTERNATIVA	PREU
TOTAL COMPRA				TOTAL COMPRA			

7.7. Annex 7

A continuació es presenten les preguntes de l'enquesta inicial, per saber des de quin punt parteixen els alumnes, i final de la programació, per analitzar si han assolit els coneixements proposats.

1. Quina d'aquestes accions no pertany a la regla de les tres R de la sostenibilitat?

- Reduir
- Reutilitzar
- Reciclar
- Respectar

**Correcte: Respectar*

2. Quin d'aquests colors no pertany a un contenidor de reciclatge?

- Groc
- Negre
- Verd

**Correcte: Negre*

3. Saps per a què s'utilitza el contenidor vermell?

- Piles i residus perillosos
- Olis i insecticides
- Les dues respostes anteriors són correctes.

**Correcte: Les dues respostes anteriors són correctes*

4. Saps quan tarda de mitjana en degradar-se una ampolla de plàstic?

- 20 anys
- 120 anys
- 700 anys

**Correcte: 700 anys*

5. Saps en quin contenidor van els *bricks*?

- Groc
- Verd
- Blau

**Correcte: Groc*

6. I les llaunes? A quin contenidor corresponen?

- Groc
- Verd
- Blau

**Correcte: Groc*

7. De quin color és el contenidor destinat al reciclatge del paper i el cartró?

- Blau
- Vermell
- Verd

**Correcte: Blau*

8. Saps quin d'aquests objectes no s'ha de llençar al contenidor de vidre?

- Un got
- Una bombeta
- Les dues respostes anteriors són correctes

**Correcte: Les dues respostes anteriors són correctes*

7.8. Annex 8

A continuació, es mostra el guió realitzat pels alumnes de cicle superior per a realitzar els anuncis publicitaris:

1. Quan t'ensabonis, tanca la dutxa... Així reduiràs el seu consum d'aigua.

Fent petites coses millorarem el planeta... comptem amb tu!

2. Quan vagis a buscar el pa, porta la teva bossa de roba... Així reduiràs el consum de plàstic.

Fent petites coses millorarem el planeta... comptem amb tu!

3. Quan vagis al supermercat, reutilitza les teves bosses. Així reduiràs el consum de plàstic.

Fent petites coses millorarem el planeta... comptem amb tu!

4. Quan et vulguis desplaçar per la teva ciutat, utilitza un transport responsable... Així reduiràs les emissions de CO2.

Fent petites coses millorarem el planeta... comptem amb tu!

5. Quan utilitzis fulls de paper, aprofita'ls al màxim... Així reduiràs la tala d'arbres.

Fent petites coses millorarem el planeta... comptem amb tu!

6. Quan reguis les plantes, fes-ho de nit... Així aprofitaràs més l'aigua.

Fent petites coses millorarem el planeta... comptem amb tu!

7. Quan surtis de l'habitació, tanca els llums... Així reduiràs el consum d'electricitat.

Fent petites coses millorarem el planeta... comptem amb tu!

8. Quan vagis a dormir, baixa la calefacció... Així reduiràs el consum d'electricitat.

Fent petites coses millorarem el planeta... comptem amb tu!

9. Quan fumeu, no tireu les cigarretes al terra.... Així reduiràs el risc d'incendis.

Fent petites coses millorarem el planeta... comptem amb tu!

10. Quan rentis la fruita, fes servir un bol... Així reduiràs el consum d'aigua.

Fent petites coses millorarem el planeta... comptem amb tu!

11. Quan tinguis llum del Sol, apaga els llums artificials... Així reduiràs el consum d'electricitat.

Fent petites coses millorarem el planeta... comptem amb tu!

12. Quan deixis de mirar la TV, tanca-la... Així reduiràs el consum d'electricitat.

Fent petites coses millorarem el planeta... comptem amb tu!